

De leze adimplenda: 5,17-20

17 Nolite putare quoniam Veni solvere Legem aut Prophetas; non veni solvere, sed adimplere. 18 Amen quippe dico vobis: Donec transeat caelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a Lege, donec omnia fant. 19 Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum; qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum.

20 Dico enim vobis: Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.

*Non occides. De iudicio et reconciliatione: 5,21-26**(25-26: L 12,58s)*

21 Audistis quia dictum est antiquis: "Non occides; qui autem occiderit, reus erit iudicio." 22 Ego autem dico vobis: Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio; qui autem dixerit fratri suo: "Racha", reus erit concilio; qui autem dixerit: "Fatue", reus erit gehennae ignis. 23 Si ergo offeres munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, 24 relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius, reconciliare fratri tuo et tunc veniens offer munus tuum. 25 Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris. 26 Amen dico tibi: Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.

De adulterio: 5,27-30

27 Audistis quia dictum est: "Non moechaberis". 28 Ego autem dico vobis: Omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo. 29 Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et

20 vobis] *add.* quia C W S • 22 vobis] *add.* quia C W S • 23 offers C ciliarum C | offers C; offers W S • 27 dictum es] *add.* antiquis C W S • 28 vobis] *add.* quia C; *add.* quoniam W S

17

Ne existimate me venisse ut dissolvam legem, aut prophetas: non veni ut *eam* dissolvam, sed 18 ut *eam* impleam. Amen quippe dico vobis, Usquedum praeterierit coelum et terra, iota unum aut unus apex nequaquam praeterierit ex lege, 19 usquedum omnia facta fuerint. Quisquis igitur solverit unum ex praeceptis hisce minimis, et ita docuerit homines, minimus vocabitur in regno caelorum: quisquis autem fecerit et docuerit, iste 20 magnus vocabitur in regno caelorum. Dico enim vobis, Nisi abundaverit vestra iustitia amplius quam *illa* scribarum et Pharisaeorum, vos nequaquam ingressuros in regnum caelorum.

21 Audistis dictum fuisse a veteribus, Non occides: quisquis autem occiderit, damnas erit iudici. Ego vero dico vobis, Quicumque irascitur fratri suo temere, damnas erit iudici: quicumque vero dixerit fratri suo, Raca, damnas erit concensus: quisquis autem dixerit, Fatue, damnas erit gehennae ignis. Igitur, si munus tuum obtuleris ad altare, et illic memineris fratrem tuum habere 24 aliquid contra te; relinque illic munus tuum ante altare, et abi; primum reconciliator fratri tuo, 25 et tunc veni et offer munus tuum. Compone cum adversario tuo cito, dum es in via cum eo: nequando te tradat adversarius iudici, et iudex te tradat ministro, et in custodia conjiciaris. 26 Amen dico tibi, Nequaquam exhibis illinc, usquedum reddideris ultimum quadrantem.

27 Audistis dictum fuisse a veteribus, Non moechaberis. Ego vero dico vobis, Quicumque aspicit mulierem, ut eam concupiscat, jam adulteravit 29 eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter facit ut tu offendas, erue eum, et

Ex 20,14

Dt 5,18

18,9

Mc 9,47

24 recon

28 vobis]

proice abs te; expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. **30** Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam et proice abs te; expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum abeat in gehennam.

De repudio: 5.31-32

(32: L 16,18)

31 Dicitum est autem: "*Quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii*". **32** Ego autem dico vobis: Omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari; et qui dimissam duxerit, adulterat.

De irratione: 5.33-37

33 Iterum audistis quia dicitum est antiquis: "*Non perurabis; reddes autem Domino irramenta tua*". **34** Ego autem dico vobis: Non iurare omnino, neque per caelum, quia *thronus Dei est*, **35** neque per terram, quia *scabellum est pedum eius*, neque per Hierosolyman, quia *civitas est magni Regis*; **36** neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. **37** Sit autem sermo vester: "Est, est", "Non, non"; quod autem his abundantius est, a Malo est.

De retributione: 5.38-42

(39-42: L 6,29s)

38 Audistis quia dicitum est: "*Oculum pro oculo et dentem pro dente*". **39** Ego autem dico vobis: Non resistere malo; sed si quis te percusserit in dextera maxilla tua, praebe illi et alteram; **40** et ei, qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere, remitte ei et pallium; **41** et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo duo. **42** Qui petit a te, da ei; et volenti mutuari a te, ne avertaris.

30 enim om. S | abeat| eat C W S • 31 illi| ei C • 32 vobis| add. quia C W S • 39 in dexteram maxillam tuam C • 40 dimitte C • 41 illo| add. (+ et C) alia C W S

18,8
Mc 9,43

Dt 24,1
19,7
Mc 10,38
10,11s

1K 7,10s

Lv 19,12
23,16-22
Nu 30,3
Jc 5,12

Is 66,1
Act 7,49
Ps 48,3

2K 1,17
Jc 5,12

Ex 21,24

Prv 20,22; 24,29
1P 3,9

abjice abs te:

expedit enim tibi ut pereat unum ex membris tuis, ac non totum corpus tuum conjiaciatur in gehennam. Et, si dextera tua manus facit ut tu offendas, excinde eam, et abjice abs te: **expedit enim tibi ut pereat unum ex membris tuis, ac non totum corpus tuum conjiaciatur in gehennam.**

31 Dicitum est autem, **Quisquis dimiserit uxorem suam, det ei libellum abscessionis.** Ego vero dico vobis, **Quisquis dimiserit uxorem suam, extra rationem scortationis, facit ut ea moechetur: et quisquis dimissam duxerit, moechatur.**

33 Rursum audistis dicitum fuisse a veteribus, **Non pejerabis, sed reddes Domino quae tu iuraveris.**

34 Ego vero dico vobis, **Ne iurate omnino: neque per coelum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum ejus; neque per Hierosolyma, quia urbs est magni regis.** **36** Neque per caput tuum iures, quia non potes unum capillum album aut nigrum facere. **Esto autem sermo vester, Etiam, etiam, Non, non: quod autem supra haec redundat, ab illo improbo emanat.**

38 Audistis dicitum fuisse, **Oculum pro oculo, et dentem pro dente.** **Ego vero dico vobis, Ne obsistite improbo; sed qui te caedet in dexteram tuam maxillam, obverte ei et alteram: et ei qui velit tecum contendere, ac tunicam tuam capere, dimitte illi etiam pallium: et quisquis te angariabit *ad* milliari unum, abi cum eo duo.** **Pe- tenti abs te dato: et volentem mutuari abs te, ne aversator.**

De dilectione inimicorum: 5,43-48
(43-48: L 6,27s.32-36)

43 Audistis quia dictum est: "*Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum*". **44** Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros et orate pro persequentibus vos, **45** ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est, quia solem suum oriri facit super malos et bonos et pluit super iustos et iniustos. **46** Si enim dilexeritis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? **47** Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? **48** Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est.

De eleemosyna: 6,1-4

6 Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelis est. **2** Cum ergo facies eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritae faciunt in synagogis et in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: Repererunt mercedem suam. **3** Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, **4** ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

De oratione. Oratio dominica: 6,5-15
(9-13: L 11,2-4 14-15: Mc 11,25s)

5 Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, qui amantibus vestros *add.* benefacite his qui oderunt vos C W S | persequentibus *add.* et calumniantibus C W S • **45** quia qui C W S | ~ bonos et malos C W S • **46** dilexeritis] diligitis C; diligatis W S | habebitis C W S • **48** sicut] *add.* et C W S ¶ 6,1 habebitis C W S • **2** facies] facis C

Lv 19,18
22,39

R 12,14,20

43 Audistis dictum fuisse, Diliges proximum tuum, **44** et odio habebis inimicum tuum. Ego vero dico vobis, Diligite inimicos vestros, benedicite iis qui execrantur vos, benefacite iis qui oderunt vos, et orate pro iis qui vobis sunt infensi, **45** et persequuntur vos: ut sitis filii Patris illius vestri qui est in caelis: facit enim ut sol suus exoriatur super improbos ac bonos, et pluit super iustos et iniustos. Nam si dilexeritis eos qui diligunt vos, quam mercedem habebitis? nonne **47** et publicani idem faciunt? Et si complexi fueritis fratres vestros solum, quid amplius facitis? nonne **48** et publicani ita faciunt? Estote igitur vos perfecti, ut Pater vester ille, qui est in caelis, perfectus est.

6 ATTENDITE ne iustitiam vestram exerceatis coram hominibus, ut spectemini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui **2** est in caelis. Itaque quum praestabis eleemosynam, ne curato buccina cani coram te, sicut hypocritae faciunt in synagogis et in plateis, ut gloriam consequantur ab hominibus: amen dico vobis, **3** Perceptam habent mercedem suam. Quum vero tu das eleemosynam, ne noverit sinistra tua quid **4** faciat dextera tua; ut sit tua eleemosyna in occulto: Pater autem tuus, qui te aspicit in occulto, reddet tibi in prophanlo.

5 Et quum orabis, ne esto ut hypocritae; amant